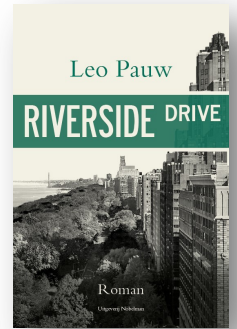

Boekbespreking Riverside Drive (Leo Pauw)

Het verhaal ontvouwt zich vanuit één levensjaar dat de hoofdpersoon doorbrengt in New York. Hij geeft daar een jaar gastcolleges aan de universiteit na het overlijden van zijn (tweede) echtgenote, met wie hij zeer tot hun beider genoegen na zijn pensionering was gaan wonen in hun huis in Frankrijk. Het jaar in New York zou kunnen dienen als rouwverwerking en om zichzelf te hervinden. Via flashbacks en overpeinzingen van de hoofdpersoon komt zijn hele leven langs en tenslotte wordt de lezer een inkijkje gegund in de periode na New York. Opvallend is, dat het jaar New York in de beschrijving een zeer authentiek karakter krijgt. New York wordt niet beschreven vanuit het perspectief van de toerist of vanuit het perspectief van de tijdelijk aanwezige. Op de een of andere manier slaagt de hoofdpersoon erin het zo te beschrijven dat het beeld ontstaat dat hij er echt geland is en dat zijn leven zich daar op natuurlijke wijze ontwikkelt.

Het jaar New York wordt daarom veel meer dan een tijdelijke 'parkeerplaats' voor de hoofdpersoon. Er ontwikkelt zich op natuurlijke wijze een vriendschap met ene William en een vriendschappelijke relatie met een buurvrouw die - zonder dat het geconstrueerd aanvoelt - de schoonmoeder wordt van de zoon van de hoofdpersoon. De strekking (de boodschap?) is dat het leven zich altijd ontwikkelt, waar je ook bent en wat er ook gebeurt is.

En passant komen er ook zaken langs als de verhouding van de hoofdpersoon tot onderdrukking en slavernij en de rol van zijn voorouders daarbij. De 'opbrengst' van het jaar is fors. De hoofdpersoon geeft samen met zijn zoon een nieuwe, positieve invulling aan hun relatie, én ervaart - als hij weer terug is in Frankrijk - dat hij vrede heeft met hoe het geworden is en kan leven in het hier en nu. De strijd tegen het krimpemde toekomstperspectief ligt achter hem. *"Nee, die tijd blijft bij ons, je kunt erheen als je dat wilt, of ze komt op bezoek, onaangekondigd."*

De roman laat de wording en de worstelingen van de hoofdpersoon zien op een boeiende, herkenbare en daardoor aangrijpende manier. Wie twijfelt nooit of hij of zij er zijn mag? Wie zoekt geen bevestiging en erkenning in het leven? En wie twijfelt niet aan de juistheid van de grote beslissingen die hij of zij heeft genomen? De roman raakt aan emoties en kwesties waar iedereen op de een of andere manier mee te maken kreeg of krijgt. De authentieke, geloofwaardige beschrijving van emoties, twijfels en gebeurtenissen raakt de lezer en daardoor is de roman zeer aan te bevelen.

Er sprake van een zekere gelaagdheid in de roman. Ze kan gelezen worden als de toevallige levensloop van de hoofdpersoon die met een aantal zaken in het reine komt en zelfs na het ingrijpend verlies van de partner de rust weet te vinden. De herkenbaarheid betreft dan de gebeurtenissen en emoties die invoelbaar zijn, dan wel door de lezer zelf ook zo zijn ervaren. De roman laat ook een tweede laag zien: 'de levensstijlperken van de man' (naar analogie van Rümke). Als jongen was de hoofdpersoon op zoek naar zijn identiteit, niet zeker wetend of hij er mag zijn, of mag zijn wie hij is. Hij is in die fase uiterst gevoelig voor de reacties vanuit de omgeving, van zijn vader in het bijzonder. Zijn hele leven draagt hij een incidenteel compliment van zijn vader met zich mee. Dan volgt de fase van volwassenheid. Hij zoekt naar de erkenning die zijn bestaan bevestigt. Met alle plezier en narigheid die daarmee gepaard kunnen gaan. Hard werken, spanning, enige faalangst, waardering, twijfel, belonend succes:

het komt allemaal voor. In deze eerste en tweede fase is de spiegel vanuit de omgeving belangrijk, volstrekte onafhankelijkheid vrijwel onbereikbaar. Het hoofd is permanent gevuld met de eisen en verplichtingen vanuit de omgeving of vanuit de hoofdpersoon, die zich wil onderscheiden. Dan volgt de fase van de pensionering. De last van echte, vermeende of gewilde verplichtingen verdwijnt geleidelijk en er komt ruimte. De immer sturende spiegel van de omgeving is verdwenen.

Rümke omschreef de ontwikkelingsfasen van de man als een soort autonome ontwikkeling vanuit het individu, eindigend in de wijsheid en het evenwicht die horen bij de senioriteit. Deze roman laat zien dat ook de situatie, de context van grote invloed is.

Met de 'vulling van het seniorenhoofd' is nog iets anders aan de hand, dat ook nader verkend dient te worden. Het lijkt erop, dat de oudere man gevoeliger, emotioneler wordt. Louis van Dijk muntte de term *emotioneel incontinent*, om aan te duiden dat de tranen eerder kwamen dan toen hij jonger was. Anderen veronderstellen dat er een negatieve correlatie is tussen de hoeveelheid testosteron en emotionaliteit. Het bijzondere is voorts dat het seniorenhoofd wordt gevuld vanuit het hier en nu en met elementen vanuit wat was (*j'ai le temps*). En daarbij valt weer op, dat emoties en gebeurtenissen vanuit het verre verleden zich krachtiger aandienen dan eerder het geval was.

Let wel: sommige emoties en gebeurtenissen. Misschien is het wel zo, dat de naasten dichterbij komen en dat het werk langzaam afdrijft in het geheugen en in de actuele beleving. Herman van Veen omschreef dit n.a.v. zijn recente boek als: 'het verleden komt naar je toe.' In de roman is een opmerking van zoon Kasper ('er zijn hier weinig kinderen') decennia later krachtig aanwezig bij de hoofdpersoon, veel krachtiger en anders dan de zoon (die het zich niet eens herinnert) ooit bedoeld heeft.

En overigens laat de roman zien, dat de hoofdpersoon het schuldgevoel over de opvoeding nog volop bij zich heeft als de zoon al lang volwassen is. Het is mooi om te lezen hoe de relatie vader-zoon zich zo ontwikkelt dat het schuldgevoel kleiner wordt, overschaduwd wordt door de vernieuwde relatie. Een belangrijke les voor de lezer, want wie zaken uit het verleden onbenoemd laat en laat liggen, zal daar verhevigd last van hebben of krijgen. Het geheugen draagt niet bij aan vergetelheid, integendeel.

De roman laat binnen deze gelaagdheid zien dat het leven altijd verder gaat, dat de latere levensfase de mogelijkheden biedt een soort rustgevend evenwicht te bereiken, maar maakt ook duidelijk, dat dit niet vanzelf neerdaalt. Er moet actief aan gewerkt worden, zoals de hoofdpersoon laat zien in de relatie met de zoon.

Tot besluit een fragment uit een gedicht van Judith Herzberg dat goed past bij deze aanbevelenswaardige roman:

*Nu alles is zoals het is geworden,
nu alles is zoals het is
komt het, hoewel, misschien
hoewel, tenslotte nog in orde.*

BAS DE KONING

